

БЕОГРАДСКЕ ОПШТИНСКЕ НОВИНЕ

ИЗЛАЗИ НЕДЕЉНО ЈЕДАНПУТ НА ТАБАКУ

Цена за Србију:

на годину	6 дин.
на пола године	3 дин.
за стране земље на годину	9 дин.

УРЕДНИШТВО и АДМИНИСТРАЦИЈА

ЈЕ У ЗДАЊУ

ОПШТИНСКОГ СУДА

Цена је огласима 6 дин. пара од врсте
Преглагу ваља слати упућеницом на општин-
ски суд а све кореспонденције на уредника
РУКОПИСИ НЕ ВРАЋАЈУ СЕ.
Неплаћена писма не примају се.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

САСТАНАЈ

одбора општине београдске држан 20. Маја 1888 г.

(по стенографским белешкама)

почет у 5 $\frac{1}{2}$ час. по подне.

(свршетак).

А што се тиче мере, то је све контролисано.

Ако одобрите овај начин криљења калдрме, онда бих ја имао, да вам предложим још 2 улице.

Свет. Караџевић. То је добар начин.

Дим. Наумовић. Ја мислим, да овај начин није добар, за то што се не ради као што треба. Радници поспу неском сву калдрму, па изгледа, као да су све оправљали.

Председник. На то се пази. Још би имали, да оправимо призренску улицу од браће Илића па до „Зеленог Венаца“. Ту има 1570 кв. м. Ту нам треба 500 кубн. м камена и 150 куб. м. песка. У Јевропској улици имамо црква 970 кв. м. и ту нам треба 45 к. м. камена и 120 к. м. песка. То ће стати до 2000 дин.

Радеко Драговић. Ако се та улица не оправе за 5 дана, престаће њоме саобраћај.

Свет. Караџевић. Има ли какве контроле за песак. Мени се чини, да је то много.

Председник. Ја сам купио песак на Ташмајдану по 80 п. д. кубни метар. Сад је тај исти пристао и да носи али по динар кубни метар и тако би нас на месту коштао к. м. по 1 80. Власт је замерила, за што се ради с овим песком. Ја сам казао: за то, што услед поплаве није било другог песка; међутим грађани чак су и куће њиме зидали. Шта више људи кажу, да кад се тај песак покваси, он се веже с каменом и да је много бољи од овог ситног.

Милан Банковић. Ја сам хтео, да говорим, да је ово врло рђава практика код калдрме. По мом мишљењу требало би прво, да се премери калдрма пре но што се поче да ради, а тако исто, пошто се сврши рад, да контролишу енжењер и одборници. Ми смо данас н. пр. хтели да контролишемо рад у цариградској улици, почели смо од Теразија. Код њега има 402 м. ширине, а ми смо нашли само 315 м. на другом месту нашли смо 410 м. Кад се овако ради, онда се никад не може контролисати. Они дођу на распу песак, те не може да се види, шта је израђено. Енжењер је нашао до 850 кв. м. а ми смо нашли 635. Ту је дакле разлика скоро за 70 дин. Кад смо му ми казали, да нам премери улцу он се ражљутно, па

почео да виче: „шта зар ви мислите, да ја ођу да крадем?“ Остави онде и нотес и све, па одјурн. Ми смо после морали с мајсторима да премеравамо и нашли смо ону разлику. Да ли је нехотице погрешно, или хотимице — не знам.

Председник. Главна је ствар: да ми усвојите овај начин оправке. Ми морамо неке улице, да крпимо, а неке да претресемо.

Мил. Банковић. Ово није скупо, само треба да се зна, за шта се плаћа.

Председник. Ево шта плаћамо: по рачуну 850 кв. м. стају 483 дин. То је за цело јевтино. Сад овде отпада 70 или 80 дин., што је или погрешка или злоупотреба. Ја ћу за то одредити главног енжењера, да то извиди, наравно у присуству комисије.

Коста Главинић. Прво што се тиче самог начина криљења калдрме имам да кажем: да га одобравам. С обзиром на то, што нивелација још није утврђена, што ће се неке улице спуштати а неке дизати, — ми не можемо сад, да приступимо грађењу нове калдрме но се морамо задовољити криљењем. Нова би нас калдрма много коштала. Шта више ја би учинио предлог, да се код општине држе стални радници — калдрмције —, који ће оправљати калдрму. Само на тај начин, кад се стално из дан у дан калдрма оправља, где се начини ма и најмања рупа, може се наша калдрма одржати. Ако ми сваке године ставемо оправљати улице, онда смо пропали. Најбољи пример за то дају нам Теразије. Онај део више двора претресан је лане а сви су изгледи да ће се до године опет морати претресати. Ове године се опет претреса калдрма код „Златног Крета“. Овај данашњи начин криљења, може се усвојити као добар, за неко време.

Ја бих само молио, да се избегава употреба ташмајданског песка. Као техничар, не могу да му признам она добра својства, која има прави песак. Пристао би за нужду на то: да се доле, испод камења и употреби ташмајдански песак, али, да се горе посипа прави песак.

Друго, што се тиче погрешака, која је данас нађена по говору г. Банковића имам да кажем ово: Ја сам случајно био у комисији за примање нивелаца. плана, кад од једаред дође тај г. Чех сав задуван, те рече како му је учињена неправда и признаје да има више, но што је он прорачунао. Међу тим његов шеф уверавао ме је да је то карактеран човек. А што се мене тиче, ја видим, да је то вредан и савестан човек. Што се тиче самог начина оправке калдрме имам да кажем: да се ми свакојако морамо побринути о томе, да се калдрма оправља на подесан начин, нужно је да имамо сталне раднике. А издаци на калдрму свакако би се овим редуцирали.

Ја мислим, да о томе поднесем писмени предлог у идућој седници.

Председник. Што се тиче тога Чеха, ја сам га затекао овде и сви ми га без разлике хвале. Но, он је врло осетљив човек, и наљути се ма за шта.

Дим. Наумовић. Сви да га фале, ја не могу. Ми смо овде морали, да меримо с мајсторима, пошто се он ражљутио и отишао; па кад мајстори признају да има мање, него што је он прорачунао. онда одкуд могу да га хвалим. А што се он љути, на то нема права, јер је он овде плаћен.

К. Главинић. Ја по најмање припадам овима, који бране злоупотребе општинске или ма које друге. Ја сам казао оно, што сам видео: да ради савесно и да га сви хвале — хвали га и његов шва.

Много зависи од тога, како сте ви мерили и како је он мерио. Ако је он мерио правилно а ви неправилно, онда, разуме се, мора бити разлике.

Јоца Илић. Како је он могао да напусти комисију, кад је био на раду? Ја мислим, да за то треба да се отпусти.

К. Главинић. Ту би имало да се посумња, кад би се знало, како се то плаћа.

Мил. Банковић. То се ради овако: он ће дати једном човеку 50 м. више а другоме мање. Док је био Ђура Љочић велике су се злоупотребе чиниле. За то свет и виче.

Председник. Усваја ли, дакле, одбор, да се и друге улице оправљају на овај начин, а међу тим првенствено призренска и скопљанска? (Усваја).

Мил. Банковић. Ја сам хтео само то, да кажем: да је боље да држимо сталне раднике.

К. Главинић. Добро би било да ставите у дужност надзорницима општинских добара, да они јављају, где је калдрма покварена, а не да то чини полиција.

Мил. Банковић. (председнику) Јесу ли вам кад год дали извештај, да се где год покварила калдрма?

Председник. Јесу неколико пута. Но ја сам им напоменуо, да ми то јављају они, а не полиција, да ме оно миње.

Свет. Ботурић. Овде је питање: оћемо ли да усвојимо вашу практику у оправљању калдрме? Ја имам да кажем да ови људи много боље раде, него што су радили предузимачи. г. Главинић је казао: да би требало да имамо сталне раднике. То није рђаво, али је несрећа то, што ваки, чим је под платом 3 месеца, одмах постане господин и не ће да ради, како треба. А што се тиче надзорника имам ово да кажем. Прозлазећи улицама изгледа ми тако, као да нема никога, који води рачуна о томе. А ми међу тим имамо једног надзорника и помоћника. Куд год погледамо, нигде ништа није у реду: Ђуприја код Стевановићеве воденице сва је искварена, тако, да се не може њоме ни проћи; младице које су засађене искрхане. Управо рећи ти надзорници ништа не раде.

Што се тиче вижињера Чеха, г. Главинић се о њему лепо изразио. Ми верујемо г. Главинићу. Али он, кад је као општински инжењер плаћен и кад зна, да му је дошла комисија, била му је дужност да пред њима све премери. А кад он тако ради, не треба више ни примати.

Председник. Ја сам тако разумео; да ви одобравате мој досадањи поступак и да одобравате, да се ове две улице оправе. (Одобравамо).

Молим вас, господо, у општинском буџету никад није било предвиђено, да се нека сума метне за случаје, кад наступи време бања, за сиротињу, која тражи милостињу. Ја сам се у почетку бранио, говорио сам им да општина даје лекаре и лекове. За тим сам им издавао уверења те су добијали бесплатне карте на лађи и железници; али бадава. Сад сваким даном долазе све више. Шта ћете, кад неком лекар саветује да мора да иде у бању или ће иначе пропасти, е онда ми не можемо допустити, да нам грађани пропадају.

Ја мислим, да одредите извесну суму, на њу ја давам коме 20, коме 30 или више дин.

Мил. Банковић. Они имају пут бадава, а за тим у бањама бесплатно купање, и опет онај свет онде помаже сиротињу — прикупљају се прилози за њих.

К. Главинић. Ја мислим, да нико од нас није за то да се не да, кад се на сиротињу и онако даје 50.000 дин. Држим, да је умесно оно, што су радили прошли одбори, и да и ми треба да одобримо г. председнику једну суму, коју ће он поделити, по 20—30 дин. — то је знатна помоћ сиромашу.

Ја мислим, да је излишно много говорити о овој ствари.

М. Марковић. Ја мислим, да одредимо до 600 дин.

Председник. Ја бих вас молио, да ви одредите цифру колико коме смем највише да дам. (Чује се: до 60 дин.)

М. Банковић. Ја сам за то, да се на то одреди 100 дуката.

Ј. Вајлони. Ја бих предложио 1000 динара.

Свет. Милојевић. Ја не знам, да ли се могу правити ту спекулације. Треба о томе водити рачуна.

Председник. Ја ћу дати тек онда, кад ми покажу уверење лекарско и жељезничку карту. Дакле усвајате ли, да одредимо 1000 динара? (Усвајамо).

Сад имамо да одредимо 2 члана, који ће присуствовати премерима имања на Лаудановом шанцу.

Изабрани су г. г. Јован Петковић и Милор. Јанковић. Чујте једну молбу господо.

(Секретар прочита).

Свет. Ботурић. Није рђаво, да му дамо, но то ће се увести у практику. Него, нека му се да из цифре, коју смо сад одредили.

Председник. Сад треба да изберемо татора у палилулској цркви на место Ник. Ђорђевића, који је сад постао кантарџија.

Изабран Филип Стојадиновић бакалин.

Чујте још уверења.

(Прочитана).

Састанак је овај трајао до 8 час. у вече.

ВАНРЕДНИ САСТАНАК

одбора општине београдске д. жан 3. Јуна 1888 г.

почет у 6 часова по подне.

(по стенографским белешкама)

Били су на састанку: Председник општине Ж. Карабиберовић, и чланови одбора: г. г. Св. Милојевић, Ј. Илић, Дим. Наумовић, М. Јанковић, Н. П. Михајловић, Јак. Бајлони, Рад. Драговић, М. Банковић, К. Д. Главинић, М. Велизарић, Миливој Јосимовић, Ђ. С. Новаковић, М. Ј. Марковић, Д. Ђ. Миловановић, Глиша Јосиповић, М. Ж. Маринковић, С. Боторић, З. З. Поповић, Н. Р. Поповић, Ј. Петковић, С. Пијаде, Мил. Мостић, Пера Видаковић, Дим. М. Ђорђевић, и Настас Кретић.

Председник. Господо, састанак је отворен. Ја сам био тако слободан да сазовем ванредни састанак, јер држим да је ово питање, које сам на дневни ред ставио, не само ванредно него и најглавније и најживотније питање за наше здравље и наш опстанак. То је питање о водоводима за нашу варош.

Господо, од прилике пре 5 година, када сам ја био на овоме месту председник — ја сам и онда сматрао за дужност, да се озбиљно старам о најважнијим потребама општинским, и између осталих, покренуо сам питање о води поред питања о канализацији, осветљењу и калдрмисању вароши. Ја сам се и у оно време господо старао — као што се види и из извештаја, који је мој последоватељ г. Владан штампао — да нађем људе стручне за испитивање воде у нашој околини, и у том старању, био сам наишао на једнога човека, који се рачуо и рачунао као капацитет за те послове у Германији. То је био чувени стари г. Енох. Он је начинио у Германији око 20 водовода. Но, господо, ја онда нисам био сретан са одзивом код господе одборника, јер они нису хтели да одобре издатак на трошак да нам тај човек дође те да испита воде у нашој околини. Међу тим, тај старац, стојећи с нама у кореспонденцији, казао је отворено и искрено, да је шкода да се служимо речном водом у Београду, када извесно мора бити да има у близини Београда довољно добре планинске воде. Он је препоручивао ту воду још и за то, што би по његовом мишљењу та вода била најјевтинија, јер водовод се једном направи и цеви спроведу па нам не треба ни пумпа, ни гориво, ни остале машине за филтрирање, као што све то треба непрекидно при употреби воде савске. Истина, да би у самом почетку, док се вода изворска не нађе и не спроведе, издатци морали бити већи; но после, кад се једном водовод начини, ова би вода свакако далеко јевтиније стала. Дакле, као што рекох, ја нисам био срећан онда, да ми одбор одобри издатак од 150—160 дук. ц. за трошак да тај човек дође и да отпочнемо шта даље радити. На томе сам ја оставио ово питање о води, када сам престао бити председник општине пре 5 година. Мој последоватељ г. Владан, а и доцнији председници општине г. г. Божићевић и Николајевић радили су такође на томе питању. Када сам ја сад дошао на ново на ово место, ја сам, господо, знајући да је ово питање најживотније и најпотребније, испитао по актима све што се радило на

томе питању. Нашао сам дакле, да је последоватељ мој озбиљно продужио, а и други претходници моји наставили радити на томе да се Београд снабде водоводом и да добије довољно воде за своје житеље. Нашао сам да су поднесени и неки оферти, услед расписаног стечаја, који се оферти базирају на водовод за снабдевање вароши савском водом. Те је оферте прегледала једна велика стручна комисија од 36 или 37 лица и изразила се у свом мишљењу тако, да ни једна од ових понуда није за нас. Но, кад је то мишљење комисијско било пред одбором, ја сам нашао даље, да је одбор донео једно решење, које је наређивало да се наново пише од стране председништва оној великој комисији која је испитала поднете оферте, и изразила се да ни један не садржава такве услове, да се може примити, те да та комисија наново каже која је од тих понуда најбоља! Ја сам господо, наишавши на такво решење одборско, сматрао за дужност да га извршим и обратио сам се на г. председника те велике комисије с молбом, да комисија учини оно што је одбор тражио. На моје писмо о томе питању, ја сам прек уче добио одговор који гласи да је комисија истога мишљења, кога је и пре била т. ј. да ни један оферт нема никакве корисне понуде, те да га комисија може препоручити, и по томе, да комисија не сматра за дужност, да се наново упушта у оцену истих оферата.

Тако стоји ствар са поднетим офертима.

Ну, господо, сад имам да вам о тој ствари кажем и ово. — Пре шест месеци, од прилике дошао је к мени један млад човек, који се представио као стручњак за ово питање о уређењу водовода, који је већ три водовода направио. Показао ми је, да је направио водовод у Манхајму, где има и своју фирму. У исто време казао је, да се свршио и водовод у Милану у Италији, и да је свршио водовод у Лајбаху — па је, чувши за наше намере, и да нама треба водовод, дошао и овде. Он ми се обратио одмах питањем: да ли општина озбиљно жели да гради водовод, те да би се он могао озбиљно упустити у претходне радове и испитивања, која су наравно скопчана и са трошковима. Ја му на то нисам могао дати, наравно, никакву понуду ни какву обвезу, али сам му казао: ако хоћете и можете да верујете мени као кмету, представници општине београдске не само да желе озбиљно да граде водовод, него им је то и дужност, и једна од најпречих потреба, коју варош жели да види што пре остварену и подмирену; казао сам му да општина на томе ради од дужег времена, да већ има неких понуда, које су наишле на извесне примедбе од стране стручне комисије која их је прегледала но да та ствар није свршена. Том приликом у даљем разговору, ја сам му дао моје мишљење, да би се могао начинити план водовода за комбиновану воду — за воду савску или подземну и изворну за чесме. — Мени није било познато, да је савска вода начелно одбијена у одбору — но ја као стари београђанин, желио сам да не напустимо наше старе изворе, а осим тога немам ни сигурности да ће наш свет пристати на савску воду, и поред тога, мислио сам, да је нужно потражити има ли још где год изворске воде. — Он је казао на то, да ће начинити предлог за ово; а, ако се нађе довољно хоће ли пумпе бити са леве или десне стране подземне воде онда је свеједно. Ја сам и ово говорио:

код нас јавних чесама у вароши има 20, но да се не би свет гомилао, препоручио сам му да пијаћу воду распореди на 50 чесама, и да он при распореду и плану треба то да има на уму. Други пак резервоар за воду за потрошњу да начини да се пуни савеском, али добро филтрираном водом. Кад сам му казао ове моје мисли, ја сам му и то казао, господо, што ћете ми и ви надам се одобрити, да ми нисмо људи који волемо концесије него да водовод или платимо зајмом, који би могли учинити, или да дамо облигације. Ако набавимо новац јевтиније ми ћемо платити одмах, иначе би дали облигације. Но то би била ствар за доцније претресање. Сад да вам кажем још то, да се овај млади човек примио да начини план о томе предузећу, и од прилике пре месец дана он је заиста и донео свој план за водоводе на тим основима као што сам ја казао, т. ј. донео је један план за пијаћу воду са распоредом од 50 чесама и други план водовода са мрежом од 50 километара за савску филтрирану воду. Наша варош рачуна се на 62 километра — дакле 12 километра недостаје па да цела варош буде покривена мрежом за водовод са савском, односно подземном водом, ако би се нашла. Овај човек нудио би дакле водовод од 50 километара, док на против ранији офери нуде много мање и то један од прилике 25 а други само 20 километара. У томе је већ по себи огромна разлика. Но није само та огромна разлика у простору између овог плана и оних ранијих него, господо, ја сам промотрио и разлике у цифрама коштања, колико ће да нас кошта за 50 година тај водовод на један колико на други начин, и сад ћете из овог мог малог извешћа видети како та разлика изгледа.

Господо, да би вас могао упознати и са финансијске стране са овим понудама које имамо за водоводе ја ћу бити тако слободан да вам у кратко исто и прететавим.

Ми имамо три понуде за водоводе од прошле године и то прву од г. Јасинског из Брисла другу од г. Малеа из Париза и трећу од г. Финса из Брисла. Све три понуде основане су на концесији и то прве две траже на 50 год. а трећа тражи 60 год. трајање концесије. Наши стручни људи кажу да је потребно да има варош Београд с главе на главу по 100 лит. воде на 24 сата а ја ћу у моме рачуну узети само по 50 лит. на душу за 24 сата и то чини на 40.000 душа 2.000.000 литара или 2.000 куб. мет. воде дневно.

Г. Јасински нуди да начини водоводну мрежу од цирка 20 километ. а тражи гаранцију годишњу од 150.000 дин. за време док је мрежа овако мала а кад мрежу прошири тражи 225 хиљада годишње.

Од суме која се буде више добила од 225.000 дин. даје општини 25% у име добити, а кад приход достигне цифру од 425 хиљада дин. онда уступа од вишка преко 225.000 дин. по 50% што би износило годишње 100.000 дин. На томе основу може се његова понуда овако узети кад се дневна потрошња воде узме као што сам горе казао 2000 куб. метра а по његовој цени од 75 п. д. куб. метар онда би био приход његов 1500 дин. дневно а за 365 дана дакле годишње од 547.500 дин кад се од ове суме одрачунају 225.000 дин. који првенствено њему припадају онда би остао вишак у суми 322.500 дин. половина ове суме дошла би концесионару а то је 161.250 дин. и кад се ова

сума дода оној горњој од 225.000 онда би концесионар узимао од грађана београдских за воду годишње свега 386.250 дин. а општина београдска 161.250 дин. но сам концесионар узео би за 50 год а то је за време трајања његове концесије од грађана београдских свега суму од 19.312.500 дин. Но у колико би потрошња воде у течају ових 50 год. већа била од узетих у рачун 2000 куб. метара дневно у толико би сразмерно и издатак још већи морао бити.

Г. Мале из Париза нуди мрежу од цирка 25 километ. а рачуна кубни метар воде по 70 п. д. по томе за 2000 куб. мет. узимао би дневно 1400 дин. или годишње 511.000 дин. На оволику количину годишње потрошње приватнима одобрава се по његовој понуди одбитак општини од 84.000 дин. а то је на вишак воде преко 250.000 куб. мет. год. потрошње 25% по томе би концесионару припало годишње чисто 427.000 дин. а за 50 година дали би му грађани београдски 21.350.000 и то за употреби воде од 2000 куб. метара. А што би се више потрошило воде у течају времена то би му се морало сразмерно више и платити.

(наставиће се)

НЕСЛУЖБЕНИ ДЕО

КАРАКТЕР

(по Смајлсу)

XI.

Понашање — Уметност

Кад смо племенити онда смо племићи!
Шекспир.

Лепо понашање није гола спољашњост, већ огледало лепе душе и благородне природе.
Тенисон.

Лепо понашање претежније је од телесних дражи; оно ће нас више пљенити, по живописи и статуе, и јесте најлепша од лепих вештина.

Емерсон.

Уметност понашања ретко се кад негује, а међу тим, од највише је вредности како за женску тако и за мушку страну. Живот је и сувише кратак да се може прећи преко хрђава васпитања; а осим тога слике понашања су сенке врлина.

Рев. Сидни Смит.

(Наставак)

Понашање је једна од главних спољних дражи карактера. Оно је накит сваком раду, и чини лепим најобичније улоге — самим тим, што их лепо врши. То је оно благословено *умети се наћи*, које краси и најмање ситнице живота, и доприноси да овај (живот) буде што слађи и сретнији.

Погрешно се мисли, ако се мисли, да је пона-

шање нешто споредно ил' бесцелно. На против. То је прави зетин за точак друштвена живота. „И сама врлина“ — вели владика Мидлтон — вређа кад је скопчана с грубим понашањем.“

Нити је понашање мала белешка у оцени коју ће људи у свету добити; оно је, и то, од већег значаја у владању њиме по много већа и дубља својства. Понашање, које је у исти пар и пријатно и природно, може се рачунати међу највеће услове успеха у животу; и они, који га немају, често само за то и пропадају. Философ Лок придавао му је већу важност у васпитању омладине по и класицизму и реалним наукама. Тако, пишући лорду Петербору о васпитању његова (лордова) сина, вели он: „ваше лордство тражи сину врло учена учитеља. Мени се чини да није главно питање, хоће ли тај човек бити тако учен или не? Ако разуме добро латински, и има општег појма о реалним наукама — доста ће му то бити. Главно је да знате, да ли је он *добро васпитан*? Као што је познато, много шта у животу зависи од првих упечатка; а они су повољни или неповољни према понашању дотичних. Грубост и суровост затвориће и најнежније срце, а лепо понашање отвориће и гвоздена врата. У нас постоји и пословица: да *„понашање прави човека,*“ али пре се може доказати: да „од човека зависи понашање.“ Јер, неко може бити и груб и суров, па опет бити добра срца и светла карактера. Само, нема сумње, да би такав човек био и много пријатнији, па и много кориснији, кад би се одликовао још и благошћу расположења и лепотом понашања, какво увек даје округлине правом центлменству. Тако, сликајући свога покојног мужа, госпођа Хочинсон овако говори о мушкој нежности и честитости његовој: „ја не могу да погодим (вели она) да ли је он био с једне стране поноснији а с друге великодушнији; јер он нити је ласкао силнима нити се уздизао над беднима. По читаве часове застаје да се најдубазније и најслађе разговара са најпростијим војником и најсиромашнијим радником. И опет, његово понашање према њима било је тако, да су га они увек као *господина* човека поштовали и волели.“

И доиста, понашање је у многоне и огледало карактера. Оно ће да изда и наш укус, и наша осећања и нашу нарав, као што ће обелоданити на какво смо се друштво навикли. Оно, истина, да има и правила за понашање, али она нису од толиког значаја. Реч је овде о важном *природном*

понашању, као исходу природних дарова које је добро васпитање само угладило и украсило.

Лепо понашање потиче из осећања; и, у тој светлости виђено, осећање добија скоро исту важност коју признајемо и дару и васпитању, док је, међу тим, моћније у давању правца људском укусу и карактеру. Осећај љубави јесте онај златни кључ што отвара свачије срце. Он нас не учи само пристојности и учтивости него нас чини увиђавнијим и мудријим, и може се сматрати као сама круна људских чари.

О „правилима“ учтивости ми смо већ казали да су од слабе вајде. Јер, оно што се именовано „*етикета*“ зове, често је сушта неучтивост и неискреност. Ту улазе неке врсте лажних „*позитура*“ које је врло лако провидети; а у најбољем случају етикет је тек заменик лепом понашању, па и то често наopak заменик.

Добро понашање, међу тим, састоји се поглавито из уљудног и лепог држања. Пристојност је врло лепо дефинисана као вештина показивања, спољним знацима, оно што у души према другима осећамо. Али неко може бити савршено учтив према другом, и опет не осећати ништа особито? То је истина! И за то, лепо понашање није, ни мање ни више до, *лепо понашање*! Права учтивост мора тећи са извора искренности, мора ићи од срца; или неће оставити за собом никаква трајна упечатка, јер никакав степен углађености не може проћи без искренности. Сва је тајна у томе: да се *природни* карактер јави у правој му суштини, ослобођен једино од природне му оштрине и рапавости. И ако учтивост, у најбољу јој облику треба — по речима Сент Франциса да Сала — да „*личи на лепу бистру воду без укуса*“ опет је *феније* људски онај плашт који ће млогу ману да покрије, и коме ће се, баш за то што је моћан и ориђиналан, много шта и до опрости. Без истинитости и самосталности и сам живот не би имао чари, а *карактер* људски изгубио би много чвретоће и поносности своје.

Права учтивост према томе јесте облик доброте, која се огледа у расположењу да допринесемо срећи ближњег, или бар у избегавању свега што би ближњем немилу било. То је врста благодарности која награђује добра дела. А занимљиво је споменути факт, да је чувени путник капетан *Синг* нашао ову црту карактера у срцу Африке код урођеника Уганде, на обалама језера Нијанзе. „Неблагодарност, или само пропуштање захвалности доброти — вели он — *кажњиво* је код ових племена“.

Права учтивост показиваће се, пре свега, према

туђој личности. Човек је дужан поштовати човека, ако жели и сам да буде поштован. Он ће имати обзира и према назорима и мњењима која се разликују од његових сопствених. Бива, још да му он и пошту одаје, као и да права на пошту стече самим саслушањем и стрпљењем. Учтив човек, јесте и толерантан и уздржљив, и чува се да не изрече брз суд ни над ким. Таким начином он је, скоро увек и сам поштеђен од преке оцене. На против, неуцтив и пргав човек пре ће жртвовати пријатеља но какав свој виц. Може се пак лако мислити колико је то будалаштина навући на се мржњу људи за љубав једног тренутка шале. Чувени ивцинир Брунел — који је био и сам један од најблагороднијих људи — рекао је: да су ипак, и пакост најскупљи луксузи живота. А доктор Дансон уверава нас: „да није слободно *рећи* што неуцтиво, као што није слободно *урадити* што непријатно; и да нико нема права да изусти грубу реч, као што нема права да опали шамар.“

(наставиће се).

ПИСМА ИЗ РУСИЈЕ.

(париском „Солеј“-у).

Петроград, 31. Маја 1888 год.

Од ово два дана говори се по нова о неизбежној смрти цара немачкога. У двору се, као што чујем, држи да Фридрих III неће саставити ни недељу дана. Ну, ма какав био крајњи исход ове кризе, очевидно, није коначан далеко. Петроград се према томе, већ дао у бригу. И ђенерал Вановски, али нарочито г. Гирс, имају и сувише основа да се боје потоњих заплета. На овој тачци, и сам сам у стању да вам пружим неке савршено поуздане податке.

И по карактеру, као год по положају, и по положају, и по дужности као год по природи, г. Гирс је прави мирољубац. Од своје стране, опет, ђенерал Вановски је један ратоборац. Тако, у осталом, и треба да буде. Али, долазак на престо Немачке царевића Вилема, може само помутити и овако мутно стање Јевропе. Цар Александар није крио да поштује старога Вилема, — он је давао доказе најтоплијих симпатија према сину и цару Фридриху — али тако исто показивао је да га нешто дели од унука, од престолонаследника. У последње време, нарочито, а у више прилика он се и гласно и оштро изражавао о „младићу“ чији се

карактер тако основно разликује од његовог, и који је сада колико и никакав род дому Романова. У Русији сваки то зна — г. Гирс боље но ико. При свем том он (г. Гирс) не очајава. Он још као да верује, да је опасност миру много већа од стране Рајне но од стране Висле; и за случај да дође до сукоба између Немачке и Француске, сва ће се дипломатија његова и састојати у локалисању војне. Како ће на сву прилику Немачка напасти, то ће Аустрија и Италија остати неутралне. На овој претпоставци маневрисаће и г. Гирс, тако, како би могао што скупље продати Немачкој неутралност своје земље. Он ће, на име, подражавати тактику пок. кнеза Горчакова у децембру 1870 — са које се овај велики државник после љуто али и доцне кајао — тражиће, т. ј. од кнеза Бисмарка да му жртвује Бугарску, а нада се сигурну успеху. Дабогме, да ће се берлински двор умети ту наћи. Дићи ће руке од дунавских држава, остављајући зар једној Аустрији да, ако може, и она пристане. Још се г. Гирс нада, да ће ова накнада добивена без крви, умирити руске патриоте. Ја обраћам вашу пажњу на ову игру политичку која ми изгледа врло озбиљна и опасна. Од првих дана приметило се, да Немачка налази рачуна да продужи кризу у Бугарској; а сад можете видети да је та мала земља у стању и да спречи руско-француски савез. И опет велим: ту лежи права опасност.

Са свим другачи — можете мислити — да је систем ђенерала Вановског. Као ватрен патриот и суревњив Словенин, Вановски је, подобно својим крилницима — Гурку, Обручеву и Куропаткину — познат у војсци као јавни непријатељ свега што се немачким назвало. За сво време од кад је министар војни, главна му је мисао била: *рат с Немачком*. Вановски је још и ванредно радан човек, који хоће све да види и о свему сам да се увери. Он нема, доиста, у себи оне *техничарске* жице једног Тодлебена, ни налетљиву енергију једног Гурка, па ни легендарну неустрашивост једног Скобељева; али је он ипак за то изврстан тактичар и ненадмашан администратор. Од кад је он у војном министарству, познало се војсци па и економији њеној. Као непријатељ ситних дипломатских лукавстава, и патриота чија осећања врећа сувишна обазривост једнога Гирса, Вановски је затекао војску руску у доста неповољном стању. Путем, пак, силна рада, као и строгих и мудрих мера, он је ево успео да дигне војску руску на висину најбољих војскака у свету.

Јест, пре осам година, руска војска боље је

била устројена за параде него ли за бојне мегдане. Нема сумње да је *горда* царска била и красна и дивна; али осталој војски недостајало је и науке и саобразности па и практична искуства. Наоружање било је сасма средње; а „*оиполченија*“ није никако ни било. У појединостима, местни батаљони једва су достизали какву обичну „народну граду;“ а коњичке дивизије биле су измешане тако, да се није знало: која је коњаничка, која драгунска, која хусарска, а која козачка! Најзад, граница је била скоро широм отворена и упаду немачке војске и поплави немачких шпијуна; а *резерве* нису позиване на учење од самог издања закона им 1874. год.

У своје време ми смо крили све ове жалосне истине; али сад, кад је зло једном поправљено, можемо га и јавно признати. Дакле, сад се од Либаве до Ковна, и од Брест-Литовског до Модлина и Ново-Георгијевског протеже једна низа утврђења, која за дуго може одолевати навали Немаца. Четрнајест кула довршују се око саме Варшаве; а сва су места на граници снабдевена с храном за шест месеца. Официри немачки, ти узорити шпијуни, који се још усуђују заћи у пољске равнице — хватају се и шаљу у хапсане са свима нужним обзирима према њиховом племенитом занату. Коњица руска не само да је појачана, него је и радикално преображена. Нема више „тешке кавалерије;“ и све се своди на двојаки тип: *козачки* и *драгонски*. Па, ако је и повећан број козачких дивизија, није за то и смањен број драгуна. На против, сразмера је: три према четири. Што се коњаника тиче, они су, као и оклопници, свуда укинута — јужну коњицу једино изузев. Руски коњик је, према томе, данас само пешак на коњу.

Али, најлепша од свију реформа наћи ће се у преображају резервне пешадије руске. Једна низа строгих смотара повратила је ред у сталним батаљонима, где су краће официра достигле скандалозне размере, а учење војника спало на нулу. Свагом узаконјеном економије на скупим и шареним униформама гарде, Вановски је успео да, без оптерећења буџета, позове на годишње ведбање две класе резервне пешадије, а то значи, доведе под заставу за 21 дан, неких три стотине хиљада људи. Овај је успех моћан услов у случају рата, по што ће вам пружити силну бројну превагу и над самим Немцима.

Па шта да кажемо о војничким *школама* које су, такође, тотално преображене? шта ли о војној

настави која је уведена и у гимназије? шта о „жељезничким батаљонима,“ који су праве лаворике побрали у сињим пустињама Закаспије? Или треба говорити о пољској артиљерији, која је и поправљена и умложена? О војеним батонима, који су заведени по свима западним командама? — Писац ових редова, као што ваши читаоци врло добро знају, нити је ласкач ни удварач; али не може да сакрије радост која га обузима кад погледа на домаћај напредка који је Русија учинила за последњих година. И, ако, као што се надамо, Русија изађе победно из предстојеће борбе велике, она ће имати да благодари, *прво*: ђенералу Милутину — јер је он први повео коло реформа — па Обручеву, као извршном тактичару; па Гурку, који, од смрти пок. Скобејева, нема себи равна у обучавању војника, као ни у руковању великим масама коњичким, и коме ће пресудна улога бити поверена у равницама Пољске. Име, пак, правога регенератора руске војске припада самоме, вредноме и честитом, ђенералу *Вановском*.

Рекав ово, можемо се по свакодневном примеру руских официра упитати: а шта ради наша *француска* војска? Већина ових који су видели војску француску на великим јој маневрама јесењим, изражавају се најповољније; али, морам признати, да се налази приличан број скептика, међу гардијским ђенералима нарочито, одгајеним у искључном обожавању пруске дисциплине. Него, ако Француска не светли најбоље на томе пољу (дисциплине) није ни руски војник баш тако савршен. Ја сам видео више војсака јевропских, и могу рећи, да не знам за војника који би био питомији, послужнији скромнији, и јуначнији по што је војник велике Русије. Па опет, он никада не може да достигне ону механичку правилност кретања и борења какву видимо код пруске војничке машине. На пример, наша пешадија никада не може да маршира онако право и упоредо као што то чини пешадија пруска. Дабогме, да се овде теше тиме, што веле, да је рат, рат а не парада, и не греше много кад тако што и кажу; али ја сам и сматрао за дужност да и ову страну руске дресуре изнесем.

У осталом, ваши читаоци нека извине што се и овом приликом забавих толико око војничких ствари. Према стању у коме се Јевропа налази мени није познато ни једно *сувременије* питање. Ако цар Фридрих умре — а сви су знаци ту — очевидно је, да ће у Русији наступити глува бор-

ба између странке „смотрености“ и странке „части“ између пријатеља Немачке и пријатеља Француске, између г. Гирса и ђенерала Вановског. С погледом на те и такве могућности ја сам и предузео био да вас упознам са овим двома личностима и тенденцијама; а вама остављам да закључке правите.

С П И С А К

младића рођених у Београду 1868 године, а којима се место становања не зна.

1, Гаврило син Павла Матића телеграфисте, 2, Милутин син Спасоја Симића кројача, 3, Теодор син Цветка Ђорђевића струнара, 4, Ђорђе син Јована Неговановића б. земичкара, 5, Божидар син Јована Васића кујунџије, 6, Драгољуб син Танасија Ђорђевића пандура, 7, Сретен син Ђорђа Јовановића пекара, 8, Јован син Деметра Костића сапунџије, 9, Цветко син Јевтимија Вељковића надничара, 10, Александер син Јулијане удовице, 11, Јован син Танасија Павловића надначара, 12, Ђорђе син Стевана Угриновића бив. ноћног стражара, 13, Петар син Јована Михајловића сапунџије, 14, Јанко син Јамандије Јанковића шнајдера, 15, Илија син Николе Костића циганина, 16, Јован син Максима Арсенијевића б. лађара, 17, Светислав син Алексе Рајчића памуклијаша, 18, Никола син Данила Илића ашчије, 19, Драгољуб син оца непознатог, а матере Софије девојке, 20, Владимир син Филипа Јаншевића берберина, 21 Петар син Тодора Наумовића пиљара, 22, Драгољуб син Ставре Ђорђевића куварара, 23, Ђорђе син Косте Пешића трговца, 24, Јован син Персиде девојке, 25, Драгољуб син од оца и матере непознате, 26, Божидар син Тодора Павловића, 27, Божидар син Стевана Гирића надничара, 28, Божидар син Васе Радосављевића трговца, 29, Светозар син Кузмана Анђелковића дрводеље, 30, Сава син г. Алексе Ристића официра, 31, Сретен син оца непознате, матере Јулијане Павле Топовци из Чачка, 32, Лазар ванбрачно дете, отац и мати непознати, 33, Александар син Томе Бугарског надничара, и матере Јелене, 34, Драгољуб син оца непознатог, матере Катарине, 35, Јован син Димитрија Стојановића амалина и матере Савке, 36, Алексије син Младена Николића надничара, мајке Јелене, 37, Ђорђе син Павла Ђорђевића колара, и матере Јелене, 38, Драгољуб син оца непознатог, матере Тинке — Христине девојке, 39, Ђорђе син Милана Здравковића

кожуара, матере Ане, 40, Јован син Ђорђа Сувајџића Ђурчије, а матере Ружице, 41, Јован син Аранђела Игњатовића сакаџије, матере Катарине, 42, Светозар син Лазара Милетића паора, матере Еве, 43, Милан син Јована Николића надничара, матере Василије, 44, Јован син пок. Стевана Јанковића бив. терзије, а матере Феме, 45, Божидар син Стевана Петровића терзије Матере Драге, 46, Светозар син Светозара Вучковића чиновника, 47, Јован син оца непознате, матере Пелагије, 48, Благоје син Димитрија Јанковића служитеља, 49, Драгутин син Христине Јовановића служавке, 50 Ђорђе син Васе Ђорђевића шивача, 51, Коста син Љубомира Тодоровића чиновника, 52, Милан син Мијаила Мијаиловића практиканта, 53, Ненад син Ђурице Чизмаревића тежака, 54, Драгутин син Јована Аничића шивача, 55, Душан син Николе Никшића практиканта, 56, Танасије син Косте Миловачовића обућара, 57, Симеон син Јована Симоновића типографа, 58, Никола син Николе Тодоровића 59, Димитрије син Милоша Станковића куварара, 60. Михаило син Стевана Симића виногр. 61, Кирил син Стојанке Петровића шваље, 62, Димитрије син Ружице Зорића шваље, 63, Марко син Косте Димитријевића кројача, 64, Милош син Нићифора Панића шустера, 65. Никола син Марка Таћића тежака, 66, Андреја син Марије девојке, 67, Марко син Јелене девојке, 68, Божидар син Ристе Јовановића камењара, 69. Милорад син Ђорђа Радосављевића бакалина, 70, Милош син Милована Рајковића официра, и матере Магдалене, 71, Милорад син Панте Стевановића, бандиста, и матере Паулине, 72, Милорад син Милана Живојиновића бандиста и матере Христине, 73, Коста син Петра Станковића писара и наред. штаба и матере Јелене, 74, Мијаило син Албертине Марића девојке, 75, Јосиф син Алојизе Мајерхофер служавке, 76, Мијаило син доктора Сигмунда Валасе, 77, Јосиф син Розалије удове Ковач — Вернер — 78, Хенрих син Адахберта Крњичека инжињера, 79, Антон Сам, син Катарине Сам служавке, 80, Јован син Персиде Николића служавке, 81, Фердинант син Антоана Скалицког пекара.

Суд општине Београдске, позива ове фамилије или младиће који су живи, да одма престану књиговодству суда општинског, ради регрутовања за стални кадар, ако не желе, да младићи искусе казну закона о регрутацији, (који се не пријаве у своје време, да ће служити кад се ухвате три године).